

Coiro pënëntërinso'

**Israiro'sa sëquërë'
quëran parisitopiso'**

1 ¹Caso Coiroco. Tatahuëso', Pitoiro itopi. Iporaso' Sinioro hua'narëso pochin anitotërincoso', ninshitaran-quëma'.

² Cota huëntonquë mashoyan-quëma ya'huëramasopita, ya'ipi ina huëntonquë ya'huëramasopitanta!, noya natanco sha'huichinquëma': ¡Téhuëñchachin co onporonta ni'hamasohuë! ni'sarama! Shimashonëmapitanta ya'huëapona', ¡téhuëñchachin co onporonta ina pochin ni'chinpihuë!

³ Ipora ni'saramaso', canpitanta hui'namapita sha'huitoco'. Inapitanta', hui'ninapita sha'hui-china'. Shiparimapita piquérän hua'-huatopisonta', sha'huichina'.

⁴ Ya'huërhuauso no'paquë sëquërë! huë'sahuaton, ya'ipi cosharo pë'yatërinpoa!. Nisha nisha nipisopitari niya'-huëréton huëcatona', napotërinénpoa'.

⁵ No'pirahuëtënquëma', ¡huënséco huachi! Huino pa'yatëramasopita, sëtata toma na'nëco!. Oparoro'sa sëquërëri pë'yarin ni'ton, co huachi huino nicacaiso ya'huërinhuë!.

⁶ Sëquérëro'saso' chiníquën sontaro'sa huënton pochin nicatona', ya'huërhuauso no'paquë ya'conpi.

Ya'ipi yanquërahuatona', naraméro'sa pë'yarin. Pa'pini' natëquën quëran mápинen pë'yarinso pochin niipi.

⁷ Ya'ipi oparonënpoapita pë'yapi. Ya'ipi iquiraro'santa pë'yapi. Sha'huëtëñ quëran huarë' capatona', ironantërin.

Së'painpitanta', huirinantaquë huarë' a'porin.

⁸ Nasha so'yahuan so'in chimin-pachina, co napion ancantaton, na'nërin.

⁹ Inapochachin corto hua'ano'-santa na'nëpi.

Co huachi Yosë marë' téranta cosharo', huino, inapita quëpi-huë! ni'ton, napopi.

¹⁰ Imino'saquë capa cosharo huachi.

Nichimiyantohuachinara sëtopiso pochin no'panta', tanahuantárin.

Triconta capa ninin.

Oparoro'sa', oriporo'sa', inapitanta yanirin.

¹¹ Imin camayonquëma', sha'tëramasopita tapitërinénquëma'. Trico, sipata, inapita sha'piramahuë!, co huachi nitërinso' masaramahuë!.

- Napoaton co napión ancanta-toma', na'néco'!
- ¹² Oparoro'sa', iquiraro'sa', cranata huayoro'sa', inapitanta yanipi.
- Mansanaro'sa', palmeraro'sa', nisha nisha nararo'sa nipi-sopita, yanirin.
- ¡Inapoatéhua Cota huéntonquë ya'huérrehuasopitaso', co napión cancantacaso ya'huérin!
- ¹³ Corto hua'ano'sanquëma': Canpitaso' Sinioro artaronénquë sacatérama'.
- Yosénénpoa chinotérrehuaso péisquë, co huachi Sinioro marë' cosharo', huino, inapita quépihuë'.
- Napoaton sétonémaquë sa'catën a'mosahuatoma', ya'ipi tashi na'néco'.
- ¹⁴ Ya'ipi Cota huéntonquë piyapi'sa ayontonahuatoma', ayono nicacaiso camaico'. Sinioronénpoa chinotérrehuaso péisquë ya'ipi ansiano'santa', niyontoina'.
- Niyontonahuatona', cata-huainpoaso marë' Sinioro nonchina'.
- ¹⁵ Ana'intacaso tahuëri nani nani-riarin.
- Ina tahuëri nanihuachin, ¡ma'huántacha nisaréhua paya!
- Naporó' Sinioroso' ata'huatarin-poa'.
- Ya'ipi nanitapaton inapota-rinpoa huachi.
- ¹⁶ Canpoara ya'piranpoa quëran chachin

- sharo'sa osérétérinénpoaso' ni'néhuá'.
- Napoaton co huachi Sinioro péisquë capa cancantérë-huahuë'.
- ¹⁷ No'pa' taparopiquë ya'pirin sha'pirinahuë', co o'nаниnhuë' ni'ton, inaquë-ranchin chiminin.
- Napoaton co huachi trico maca-caso ya'huéaponhuë'.
- Cosharo tapacaiso péisquë' santa', capanantésáchin quépari-térin.
- ¹⁸ Péisquë' tanatona', yamorotona', noncarorápi.
- Ohuacaro'sa pasto yonípirina-huë', co quénanpihuë'.
- Ohuica huéntono'santa', tanatona', yamorotona', taqui-rapi.
- ¹⁹ Inapoatoi Sinioro nontarain-quë.
- Inotérroquë pastoro'sa ya'hué-rinsö', pení ahuiquitéra'piarin.
- Ya'ipi nararo'santa ya'huérinsö napotérin.
- ²⁰ Tanan ma'sharo'sa quëran huárë' noncarotona', nontatë pochin nitarinénquë.
- I'shanaro'sa yanira'piapi, pastoro'sa ya'huérinquënta', péní ahuiquitérantararin.
- Napoaton inahuanta napopi.
- Ana'intacaso tahuëri**
- 2** ¹ Quirosarin ninanoso', Sinioro ri huayonin.
- Inaquë péisquë ya'huécaso marë' huayonin.
- Inaquë niyátainpichin ya'hué-caiso marë' a'paito sontaro'-sari,

tronpita pihuitona huëhuëpiro
huë'sarinso sha'huiina'.
 Ina natanpisopitanta', chiníquën
"yai," ta'tona
naporinso a'napita israiro'sa
sha'huichina'.
 Co hua'quiya quëranhuë Sinioro
ana'intiinpoaso tahuëri
naniarin.
 Napoaton ya'ipi Cota huën-
tonquë ya'huëpisopita
pa'yanatona ropachina'.
² Ina tahuëri nanihuachin huë-
huëpiro tashinantápon.
 Chitorori pi'iro'të i'copito-
huachina tashinantérinso
pochin nisarin.
 Panca sontaro'sa huënton chiní-
quëno'saráchin huë'sapi.
 Motopiro'sataquëechin pantérë-
ruhuatona huë'sapi.
 Tahuëririahuachina a'pininso
pochin niriapi.
 Iráca quëran huarë' co insonta
ina pochin ni'chininhuë'.
 A'na tahuërinta co huachi ina
pochin ni'sapihuë'.
³ Ina sontaro'saso', pën a'naroá-
chin ma'sha ahuiquitérinso
pochin
ya'ipi quënanpiso' pë'yarapi.
 Co'huara na'huëyatérasoihuë',
nani ma'sha huiquitéran-
tarin.
 Nani na'huëpi piquëraonta', pën
co sanoarinhuë'.
 Co'huara inapita canquiátéra-
soihuë',
isoro'paso noyápiachin nararo
pochin nipirinhuë'.
 Inapita na'huëhuachina, topinan
i'huananárin patapi.
 Co ma'shari téranta cha'ëtapon-
huë'.

⁴ Ina sontaro'saso', cahuarioro'sa
pochin ya'nopona'.
 Cahuarioroquë pa'napi sontaro
pochin chiníquën ta'apona'.
⁵ Motopiro'saquë niiton yanpon
topachina', chiníquën
tënëntapona'.
 Quira toronano'sa ta'ahua-
chinara huanérëntérinso
pochin nisapi.
 Nara yanimë huëyahuachina,
tënëntérinso pochin nipona'.
 Chiníquën sontaro'sa huënton
niahüëcaiso marë' noyá niaco-
piso pochin nisapi.
⁶ Canquirapiso nicatona', ya'huë-
huano'saso sha'pitapona'.
 Pa'pi të'huatatona ropatapona'.
⁷ Inimicoro'saso',
ahuéchantopiso sontaro'sa
pochin ahuétacaiso marë'
ta'apona'.
 Pairaro'santa nanpëtapona'.
 Co pëshonponaraihuë', no'të-
quëñ pa'sapi.
⁸ Co niya'tataponaraihuë', a'naya
a'naya no'tëquëñ pa'sapi.
 Onponta pëchinanquë shinérë
të'yanantapirinahuë',
pantérëpiquëranchin pa'sapi.
⁹ Quirosarin ninano ya'contapi.
 Pairanën aipi ta'arapi.
 Pëiro'saquë nanpérapi.
 Huintanaro'sataquëechin ihuatë
pochin pëiquë ya'conapi.
¹⁰ Ya'ipi isoro'paquë ya'huëpiso-
pita pa'yanatona',
Sinioro notënanquë ropatapona'.
 Pi'iro'tënta nacon nacontapon.
 Pi'i, yoqui, inapitanta tacopiapon.
 Tayoraro'santa co huachi a'pi-
naponhuë'.
¹¹ Sinioronta pinën quëran sonta-
ronënpita acorahuaton,

- huira pochin chiníquën
nonsarin.
- Hua'huayáterahuë sontaronën-pita ya'huëtérin.
- Natérinsopitaso', co pichichiná-chinhue'!
- Sinioro ana'intiinpoaso tahuëri nanihuachin,
¡ma huéhuëpirocha nisarin paya!
- Ina tahuëri nanihuachin co insonta ahuantarinhuë'.
- Ya'ipi cancanëna quëran
Sinioro nontaantacaiso
marë' pënéninso'**
- ¹² Sinioroso niperinhuë', tapon:
“Ya'ipi cancanëma quëran casá-chin chinotoco.
- Ayono nicatoma chiníquën nontoco.
- Oshanëma yonquiatoma na'nëco'," ténin.
- ¹³ Sinioro chachin tahuëretàantaco!. Inaso Yosënënpoa'. Co napion sëtohuatamara, moto'së'morama'!
- Ina pochin cancantatomä', oshañëma marë' sëtoco'!
- Sinioroso', noyápiachin cancantaton, a'naroáchin yanoso-rotérin.
- Co a'naroáchin no'huitérinhuë'. Nosoromiatérinpoa'!
- Inaso', co insonta ana'intacaso nohuantérinhuë'. Naporin.
- ¹⁴ Tapona naporamaso marë' Sinioro nosoroápirinquëma-huë'.
- Nosoroatënquëma cosharo', huino, inapita ina pënénquë a'nocamaso marë' a'patiápirinquëma-huë'.
- ¹⁵ Quirosarinquë tronpita pihuitoma piyapi'sa ayontonco!. Niyontonpachina', ayono nica-caiso marë' sha'huico'!
- ¹⁶ Ya'ipi Yosë piyapinënpita ayontonco'.
- Ina camaitérinso nicatoma', Sinioro marë' nitapaco'.
- Mashoyaro'sa', paiyaro'sa', hua'-huaro'sa', sho'shopia'huaro'sa quëran huarë', quëina'!
- Nasha nimapisopitanta', quëhuënpiso' patoana huëshirahuatona', huë'ina'.
- ¹⁷ Sinioro marë' sacatopiso' corto hu'año'santa', na'nëina'.
- Yosë pëinën ishpanamënotë-nanquë artaro ya'huërinso', co aquéyahue'!
- Ina huáncana huanirahuatona', piyapi'sa marë' Sinioro nonchina':
- “Piyapinënpita Sinioro têhuëtätënënsoshahuanpiso', inqui-téquë'.
- Piyapinënpitacoí niperaihuë' co catahuahuatancoihuë', a'napitaso têhuaponacoí.
- Ama a'napita naciono'sa canarahuatonacoí, hua'anënchinacoisohue'.
- Inapitaso co chinotopirinënhuë', canarahuatonacoí:
- ‘Inata nipachin israiro'sa Yosënë-nari catastuarinhuë?’ tosapi,’ ichina'.
- Israiro'sa noya acoantacasos
Siniorori sha'huitérinso'**
- ¹⁸⁻¹⁹ Sinioro camaitérinso chachin corto hua'año'sari nontohuachinara, inaso piyapinënpita nosororinso', a'notarin. Inapita nosoroaton itapon:

“Noyapa!. Naporama ni'quë-huarë!,
 ca nohuanton triconëma noya-taantapon.
 Oparo'santa huino niantamaso marë!, noyataantapon.
 Oriporo'santa toma ocoyanta-maso marë!, ya'huëantapon.
 Nanirinso chachin ya'huëtaan-tarinquëma ni'ton,
 co huachi tanapomahuë!.
 Co huachi yamoropomahuë!.
 Inpioro'santa!, co huachi tēhuai-nëmaso! ya'huëaponhuë!.
²⁰ Norti quëran sëquërë! huë'piso!, a'pataranquëma!.
 Inapoato inotéro parti tē'yata-rahuë.
 Quëchitopisopitaso!, chimirii'marë'pa! inquiitarahuë.
 Piquëran pa'pisopitanta!, marë panca'i'pa! inquiitarahuë.
 Nonënaptitaso! chanatatona!, anahuanapon.
 Canpita catahua'huanquëmaso marë!
 huëhuëpiro nininsopita nisa-rahuë,” ténin.
²¹ Cota huënton no'panënqué ya'huëpisopita capa cancan-china!.
 Naporahuatona ama huachi tē'huainasohuë!.
 Siniro chachin piyapinënpita catahuacaso marë!
 huëhuëpiro nininsopita nisarin ni'ton, capa cancantapona!.
²² Tanan ma'sharo'sanquëmanta!, ama huachi pa'yancosohuë!.
 Cosharo ya'huëntarin ni'ton, co tana tēpaponquëmahuë!.
 Pastoro'sa ya'huërinquë pasto pëtotérantapon.
 Nararo'santa nitaantapon.

Iquiraro'sa!, oparoro'sa!, inapi-tanta sacóshin nitaanta-pona!.
²³ Quirosarinquë ya'huëramasopi-tanta!, capa cancantoco!. Ya'ipi Cota huëntonquë ya'huë-ramasopita, noya cancan-toco!.
 Siniroso Yosënënpoa ni'ton, ina yonquiajoma noya cancantoco!.
 Ina nohuanton nohuantasëhua chachin o'naantarin.
 Iráca, tahuërinënqué chachin o'nanimso pochin niaantarin.
²⁴ Imin camayoro'sa notohuaro' trico macapona!.
 Huino, toma!, inapitanta noto-huaro' ya'huëtapona!.
²⁵ Ina quëran Siniro taantarin: “Sëquërëro'sa a'patáponquëma!, na'a pi'ipi co manta manama-huë!.
 Inapitaso' sontaro'sa huënton ata'huantacaiso marë! a'papiro pochin carima a'patë-ranquëma!.
 Ina pi'ipiro'saquë co manta manamasohuë! i'huërëta'huanquëmaso marë! na'con na'con quëtaantapon-quëma!.
²⁶⁻²⁷ Inapotohuatënquéma!, noyá natëaque huarë! coshatarama!.
 Inapoatomá chinotaramaco. Canpita catahua'huanquëmaso marë!
 huëhuëpiro nininsopita ninahuë ni'ton, chinotaramaco.
 Inapotohuatënquéma ya'ipi israiro'sanquëma!; Téhuëenchachin Siniroñen-poaso!, Yosë.

- Co a'na ya'huërinhuë' ina
pochin chinotacaso'.
Inasáchin catahuarinpoa', tosa-
rama'.
- Naporor quëran huarë' co huachi
onporonta tapanapomahuë',"
ténin.
- Yosë, ispiritonën
a'paimacaso sha'huirinso'**
- ²⁸ Naquéranchin Sinioro taantarin:
"Ina tahuëri'sa na'huérinso
piquëran,
ispiritonéhuë ya'ipi piyapinë-
huëpita aya'coancantarahuë.
Inapotohuato, hui'namapita
quëmapi'sa', sanapi'sa',
yonquirahuëso sha'huipona'.
Mashoyaro'santa hua'natapona'.
Hui'napi'santa hua'narëso pochin
a'notërahuëso', ni'sapi.
- ²⁹ Piyapinëma quëmapi'sa',
sanapi'sa', inapitanta
ispiritonéhuë aya'coancanta-
rahuë.
- ³⁰ Ca nohuanton panca ma'sha
inápaquë ya'norarin.
Quënanpachina pa'yanaipi.
Isoro'paquënta', piyapi'sa ayon-
quia'huaso marë' ma'sha
acoarahuë:
Huënai', pën, conai tomontë-
rino', inapita ni'sapi.
- ³¹ Pi'inta' tashiarin. Yoquinta',
huënai pochin nisarin.
Co'huarda ana'inta'huaso tahuëri
naniyatérasohuë', napoarin.
Ina tahuëri nanihuachin, pa'pi
huëhuëpito nisarin," ténin.
- ³² Sinioro chinotopisopitaso nipi-
rinhuë', chimirin quëran
cha'ésapi.

Sinioro naporinso chachin
huayoninsopitaso', cha'ésapi.
Quirosarin ninanoquë
cha'éciso ya'huëapon
ni'ton, napoapi.

**Nisha nisha naciono'sa
ana'intahuaton, israiro'sa
noya acoantarinson'**

- 3** ¹Ina quëran Sinioro taantarin:
"Ina tahuëri nanihuachin, Cota
huëntonquë ya'huëpisopita,
Quirosarin ninanoquë ya'huëpi-
sopita, inapitaso
ya'huëpikuë chachin noya noya
ya'huëantapona'.

- ² Ya'ipi naciono'sa ayontona-
rahuë.
Ayontonahuato, Cosahuato^a
motopiana itopiquë
tëhuëpiso marë' no'tëquën sha'-
huitarahuë.

Israiro'sa napotopiso marë'
no'tëquën sha'huitarahuë.
Inapitasa' piyapinéhuëpita nipi-
rinahuë',
ya'ipi isoro'paquë ayanquëpi.
No'panénanta', nipatomatatona
hua'anëntéra'piapi.

- ³ Piyapinéhuëpita, nicanapiso
pochin nicatona', nipatoma-
topi.

Quëmapia'huaro'sa', sanapia'-
huaro'sa', inapitanta pa'anä'-
piapi.

Ina marë' coriqui mapisopitaso',
huino pa'anatona i'quipi.
Monshihuantë sanapi'sarë'
pocatona', i'quipi," ténin.

- ⁴ Naquéranchin Sinioro taantarin:
"Tiro, Siton, Huiristia, inaquë-
pita ya'huëramaso',

^a3.2 Cosahuatoso': Sinioro Coisë pochin nisarin, tapon naporin.

co carinquëma manta onpotë- ranquëmahuë!.

Napoaton co piyapinëhuëpita ahuëamaso marë' huécaca- maso ya'huérinhue'.

Yai'huérétatomaco napohua- tama', ta'chatoma ya'huëco'.

Nihuihuachinara yama'patopiso pochin yanitohuatamaco, co manta quëtaranquëmahuë!.

Ina pochin cancantatoma apipa- tamaco, a'naroáchin anal'intaranquëma'.

⁵ Canpitaso', pratanëhuë, oronëhuë, ma'sha pa'ton ya'huëtérincosopita, inapita ihuaramaco.

Inapita matatomaco, mamanshi- néma mosharamaso péiro'saquë acorama'.

⁶ Cota huëntonquë ya'huëpisopita, Quirosarinquë ya'huëpisopita, inapita masahuatoma', áquë quëparama'.

Inaquë cricoro'sa pa'antérama'.

⁷ Inapotopiramahuë', pa'anatoma intohuaso a'parama quëran, cari ocoiantarahuë.

Canpitaso nipiñihuë', anal'intan- ténquëma piyapinëhuëpita aparisitëramaso pochachin nitaranquëma'.

⁸ Hui'namanta quëmapia'huaros'a', sana- pia'huaros'a', inapita Cota huénton israiro'sa pa'antatë pochin nitarahuë.

Inapotohuato, inahuarinta' Sapa piyapiro'sa pa'antaponá'.

Inahuaso', inotéro parti ya'huëpi. Ca Sinioroco sha'huitaran- quëma!', ténin.

⁹ Naquëranchin Sinioro taan- tarin:

"Nisha nisha nacionquë ya'huë- pisopita sha'huitoco'.

Sontaro'sa huëntonëna sha'hui- toco noyá niaco'ina'.

Piyapinëhuëpita ahuëcaiso marë' noyá niaco'ina'.

Chiníquën cancantopisopita péraina'.

Pa'pi ahuëton nipiñopita huë'ina'.

¹⁰ Nanparo'sa quëran, sahuëni- ro'sa ocoil'ina'.

Yaquitonano'santa', nansaro'sa ataranchina'.

Sanpatënta nipiñihuë': '¡Caso chiníquëncol!' chin.

¹¹ Ya'ipi naciono'sanquëma Cota huënton ya'yoranamasopita, manorahuatoma ahuëtamaso marë' huëco'.

Sano piyapiro'sa quëran huarë' ahuëtona'pi tara'in.

¹² Nisha nisha nacionquë ya'huë- ramasopita noyá niacorahuatoma', Cosa- huato motopianaquë pa'maco'.

Inaquë ya'ipi naciono'sanquëma niyontonco'.

Napohuatama', ca Sinioroco coisë pochin nicato ma'sona onpota'huanquëmaso' no'téquën sha'huitaran- quëma'.

¹³ Canpita yonquirapiténquëma napoarahuë: Isopitaso', pa'pi co noyahuë' cancantopi.

Ina marë' ca Sinioroco chachin trico noyá cayahuachina yaqui- rëso pochin nitarahuë.

Opanta cayahuachina, to'poirahuatona huino nipiñopita pochin nitarahuë'.

- Inapotahuato, ya'ipi isopita
ata'huantarahuë, tosa-
rahuë.
- ¹⁴ Pa'pi notohuarol' piyapi'sa ina
motopianaquë niyontona-
pona'.
- Naporol' ca Sinioroco ma'sona
onpotacaiso' sha'huipo.
Nani anal'inta'huaso tahuëri
naniriarin ni'ton, napoa-
rahuë.
- ¹⁵ Ina tahuëri nanihuachin, pi'i
tashiapon.
Yoqui, tayloraro'sa, inapitanta',
co huachi a'pinaponahuë'.
- ¹⁶ Quirosarin quëran ca Sinioroco
camaitato,
huira tënentérinso pochin nisa-
rahuë.
Ya'ipi isoro'pa' nacon nacon-
tapon.
Pi'iro'tënta nacon nacontapon.
Israiro'saso nimirinhue', piyapi-
nëhuëpita ni'ton,
cari chachin noya pa'poyapo.
- ¹⁷ Naporol' canpitaso
israiro'sanquëma':
'Tëhuëñchachin Sinioroso',
Yosënënpoa', tosarama'.
Quirosarinso huayonahuë
ni'ton, inaquë ya'huëapo
huachi.
Naporol' inaquëso', noyasáchin
nicapona'.
Co huachi nisharo'sari minsëa-
ponhuë'.
- ¹⁸ Cota huënton inimiconënpita
ana'intërahuëso piquëran,
pa'pi notohuarol' oparoro'sa
ya'huëapon.
- Napoaton huino sacóshin nica-
pona'.
Pastoro'santa' noya noyatapon
ni'ton,
ohuacaro'sa notohuarol' sho'-
shoi' matapi.
Motopiro'sa', motopia'huarol'sa',
inaquëpita i'sharo'sa pa'irin.
Ina pa'irinso pochin huino, sho'-
shoi', inapita ya'huëapon.
I'sharo'santa Cota huënton
no'panënquë ya'huërinso',
panca pancairo'sa nicapona'.
Chinotérinacoso pëiquë
chachin, no'pa quëran i'sha
pipipon.
Inaso' pancaitahuaton, Sitin
motopiana itopiso', pa'tapon.
- ¹⁹ Iquipitoro'sa no'panënaso nipi-
rinhue', ta'huantapon.
Itomoro'sa no'panënanta',
inotëro taranapon.
Inapitaso', Cota huëntonquë
ya'huëpisopita ahuëpi ni'ton,
napoapi.
Ya'huëpiso no'paquë chachin
co manta onpopirinahuë', tëpa-
piso marë' napoapi.
- ²⁰⁻²¹ Inapopiso marë', cari i'huërëta-
rahuë.
A'napita ma'sha onpotatona
na'inpisopitaso', co nicha'ë-
pohuë'.
Quirosarinquë, Cota huënton
ninanoro'saquë,
inaquëpitaso nimirinhue',
israiro'sa ya'huërápona'.
Caso Sinioroco, Quirosarin
ninanoquë ya'huëápo,"
tënin.